

PARLAG

Regényrészlet

DEÁK FERENC

— Töltse fel szuperrel!

A vörös, műbőr kezeslábasba öltözött ember, olyan ötven körüli, kerek, hamiskásan hunyorgó, lassú mozgású, inkább paraszt, mint polgár származék. Halász Máté figyelte minden mozdulatát. Amíg a tömlőt tartotta, amíg az üzemanyag zuborogva ömlött a tartályba, az ember az eget meg a jócskán kopaszodó akácokat szemlélte. Bal keze fontoskodó mozdulattal hátravetve, lába széles terpeszben, térdben kicsit megroggyantva... Száját összecücsöcsörítette, mintha valami különös, titkos belső élvezetben lenne része.

Máté valahonnan ismerte ezt az egész jelenetet. Valahonnan, de nem benzinkúti környezetből. Ahogy nézte, egyre inkább rabja lett a látványnak. Egyrészt a titok, hogy ő ezt már látta... Nem is hogy látta, hanem hogy ismeri!!! Valahol benne van. Kapkodva próbálta fellelni emlékeiben a dolog nyitját. Sietett vele, mert a tartály lassan megtelt, talán még pár másodperc, és az egésznek vége! Nem, ezt nem lehet így, egyszerre kitalálni...

A szerelvényfal felé kaparászott: ott a kazettában a cigaretta, rá kell gyújtania!!! Ösztönszerű mozdulat volt ez: ha valami nem megy, azonnal nyúl a cigaretta után.

Egy hideg, bársonyos, de hidegen puha kéz állította meg a mozdulatát:

— Tudod, hogy itt nem szabad...

Ijedten rántotta vissza a kezét.

— Hát ez annyi, mint... várjunk csak...

Máté a számlapról leolvasta: 210 dinár. Pénztárcája után nyúlt,

de aztán eszébe jutott, hogy a kabátja zsebében van bőven apró. Amikor azt a tíz doboz Ibar cigarettát vette, az egyetlen ajándékot, amit most magával vitt, akkor az aprót nem rakta a tárcájába, hanem csak úgy belegyúrta a zsebbe.

— Kurva sokat zabál, mi?

Az ember a bal kezét ismét hátra vetette, a másikkal meg a szélvédőt kezdte maszatolni egy agyonrongyolódott spongyával.

Máté nem szerette az ilyen alkalmi beszélgetést.

— Sokat zabál? Mennyit, na! De tedd szívedre a kezed!!!

Ez abba nem hagyja. Már nyújtotta ki az ablakon a pénzt, hogy minél előbb túlessen az egész nyavalygáson, de az a vörös műbőr-ember csak maszatolta a szélvédőt, és hamiskásan mosolygott.

— Ne légy goromba... Máté... az istenért... Kérdez az ember tőled valamit.

No még csak ez hiányzott.

A benzinkutas még mindig maszatolta a szélvédőt, és néha oldalvást besandított a kocsiba, de a pénzt nem vette el.

— Fizess te, kérlek! — A nő kezébe nyomta a pénzt, ő pedig a benzinkút mögötti vécébe sietett.

Klára átcsúszott a kormánykerék mögötti ülésre, és kiszólt:

— Ez így csak mocskosabb lett. Vagy nem?

— Nyomjon rá onnan belülről egy kis szentelt vizet... Ott baloldalt... ott lent...

Víz fröccsent a szélvédőre, és a mocsok most olvadni kezdett. Mosolyogni próbált az emberre, de nem ment. Ahhoz sok minden hiányzott. Elsősorban, hogy Mátéban legyen egy szemernyi hétköznapi derű. Nem valami frenetikus, csinnadrattás, elsőprő öröm. Csak az a hétköznapi jóindulat, az a nyitott lélek, az a szigormentes tekintet...

Az ember intett, hogy nyomja meg ismét a fecskendő, ő megnomta.

A világ lassan megtisztult előtte. Az a november végi felemás tisztaság jött be a fényes szélvédő üvegen, amit, ha nem is szeretett, de respektált.

Az ember átvette a pénzt, belökte a piros műbőr táskácskába, és lomhán hátat fordított.

Máté ott állt a kocsi előtt, és nézte a szélvédőt, majd beszólt:

— Vezetsz?

— Nem!

Átcsúszott a másik ülésre, és most ő szeretett volna nagyon gyorsan rágyújtani.

Máté nagyot sóhajtott, amikor beült és a volánra ejtette kezét:

— Ez kimosta itt a rongyát. Csupa mocskok a kocsim!!!

— Szívességet tett. A szélvédő tiszta.

— Az igen. A pofám tiszta, de a testem koszos!!! Na, gyereünk...

Klára azt figyelte, vajon ezek után Máté dühösebben, idegesebben vezet-e. Hosszabb útra még nem ment eddig vele. Máté nem vezetett se gyorsabban, se dühösen. Máté most is CSAK vezetett.

— Nem vagy már dühös?

Máté nem válaszolt, arcán az ég világon semmi se látszott. Tempósan szívta a cigarettát, időben leverte a hamut és pontosan a hamutartóba, bár oda se nézett. Egyetlen dologra összpontosította figyelmét: arra a különös jelenetre a benzinkutas emberrel. Arra a pózra. Ez így nem jó, mert az tulajdonképpen nem volt póz, hanem egy különös állapot. Valami, aminek múltja van, ami mögött sokkal több van, mint azt az ember első pillanatra gondolná. Persze: ezen töprengeni nem valami kifizetődő dolog, de valamitől még mindig sokkal jobb.

Ez a nő itt mindenáron beszélni szeretne vele. Fecsegni szeretne. Talán nem is fecsegni, ez így kicsit azért mégis erős kifejezés itt, hisz Klára nem „sorozatgyártmány”. Talán azért szeretne beszélgetni, mert olyan helyre viszi, ahol még nem járt, amiről jóformán fogalma sincs. Mert ő aztán nem beszélt Klárának, de másnak se a falujáról.

— Messze van még?

— Unod?

— Nem éppen, de...

— Unod.

— Ne beszélj helyettem.

Sokáig hallgattak, amikor Klára egyszerre tűrhetetlennek tartotta a csendet, és a kazettából kivette a cigarettát. Máté nem válaszolt, csak nemet intett a fejével.

A műúton néhányszor alaposan megcsúszott a kocsi, mert jó százzal mentek.

— Hát nem tudják letakarítani az ócska szekereiket?

Máté hallotta, értette, de erre nem tudott válaszolni. Pedig akart. Hogy egy kicsit enyhítsen a helyzeten. Mert valóban: nem tudták-e a parasztok, hogy szárhordás idején, amikor a sár valóban

nyakig érő, hogy ilyenkor azt a sarat le kell tisztítani a kerekekről, mielőtt a műútra fölhajtanak? És ócska szekerek-e azok? Nem hiszi, hogy ócska szekerek. Tudja, hogy nem azok. És amikor már úgy körülbelül megfogalmazott valami válaszfélét, az úton szeke-
rek tűntek fel. Lassított.

A műúton három szekér állott, lenn a földeken kettő. Egy fölfordulva hevert.

Lassabban hajtott.

Az emberek lázasan dolgoztak a felfordult szekér körül. A szárkévüket dobálták oldalra.

Máté közvetlenül a három szárral rakott szekér mögött, a kanyar legelején megállt.

— Valami baj van?

— Csak te ülj itt és cigizz!

Kiszállt és az út szélére ment. Ment volna ő tovább, de a sár olyan mély és ragadós volt, hogy az útpadkán megtorpant.

Egy maszatos, nyögő, emberre alig hasonlító valamit emeltek ki a kék alól.

Máté toporgott. A hűvös szél átjárta könnyű öltözetét.

— Segíthetek?

Az emberek nyilván nem hallották, mert senki sem fordult hátra. Itt most hangosan kellene odakiáltani, de ez valahogy nem megy. Visszafordult a kocsira felé. Klára kinyitotta az ablakot, és őt nézte. Valamit akart neki mondani, mert intett a kezével, de Máté hirtelen elfordította a fejét.

— Valami baj van?!!!

Meglepődött a saját hangjától. Valahonnan a gyomrából jött, és nevenségesen rikácsoló meg trombitáló volt. Nagyon szégyellte, de az emberek egy pillanatra hátrafordultak, a sérültet elengedték, s az visszahanyatlott a sárba.

Az emberek csodálkozás és meglepetés nélkül nézték. Akkor megismételte a kérdést szerbül is. Csak hallgattak.

Emelyegni kezdett a gyomra, és nem tudott hova nézni. Mutaszon-e a kocsijára? Lépjen le az útról és vegye a karjába a szerencsétlen öregot, mert öreg volt itt mindahány, vegye a karjába és vigye az autóba?

Ismét lázasan motozott agyában, hátha eszébe jut valami szlovákul vagy románul. Semmi. „Hol is vagyunk mi most? Csentát jó ideje elhagytuk, de Perlezt még nem...” Ő földrajzi helyzettel küszködött, azok ott a sárban ismét a sérültet vették karjaikba.

— A jó istenit!

Becsapta a kocsi ajtaját, és mélyet lélegzett.

— Hát mi ebben a rendkívüli?

Klára csak nézett rá. Nagy, meleg barna szemét le nem vette róla.

Valóban: mi ebben a rendkívüli? Az ember megy a kocsijával, látja, hogy lenn a földúton baleset történt, megáll, leszól: kell-e segítség, erre nagy szamarat csinálnak belőle. Pedig ez egy szabályos baleset. Lehet, hogy az öregnek gerince tört. És nem igaz, hogy nem értették, amit lekiabált nekik az útpadkáról. És hogy néztek rá?! Mint egy eltévedt jószágra.

Klára csak figyelte, minden pillantása egy nagy fényképet ragasztott be a tudatába Mátéről. Teljes erejével harcolt az ellen, hogy Mátét sajnálja.

Máté megigazította nyakkendőjét, a slusszkulcs felé nyúlt, amikor rájött, hogy a motor működik. Ez megint kihozta sodrából. A motort működni hagyta, és már majd tíz perce zabálja az üzemanyagot. Nyelt egyet, és lassan, fegyelmezetten tovább hajtott.

— Éhes vagy?

Klára intett most nemet, ahelyett, hogy válaszolt volna. Nyilván megsértődött. Hát ez az ő dolga.

— Nézd, ha beérünk Zrenjaninba, a Rózsában megebédelhetünk. Nem lóverseny ez, hogy...

Klára nem válaszolt, csak hallgatta a kicsit rekedtes, alig lükte-tő beszédet. Eddig is ilyen volt, mindig ilyen volt, de nem ennyire sima. Vagy a motor zúgása vesz el belőle valamit. Vagy ez az egyenesség, ami — bár fut a kerekek alatt — sehogya se fogy, csak növekszik.

Écskánál Mátének az jutott eszébe: legjobb lenne itt valami halétellel meglepni a lányt, meg magát is. Rég nem evett halat. A kecsge az, amit leginkább kedvel, de vajon itt Écskán van-e kecsge? És ilyenkor van-e egyáltalán kecsge? Jó lesz óvatoskodni. Nagyot nyelt, és ezzel el is intézte a halkérdést.

— Nem duzzogunk, ugye?

Klára most feléje fordította arcát, és halványan elmosolyodott:

— Hát ez meg hogy jut eszedbe?

— Úgy tűnt. De ha tévedtem, nem kell beszélni róla.

— Én csak nem akarok a terhedre lenni. Nem szereted, ha az emberek fecsegnek.

— Te nem fecsegsz. Nagyon rendes vagy.

A lány hanyagul hátravetette fejét, és lehunyta a szemét. Hatalmas bók volt ez Máté részéről. „Nagyon rendes vagy.” Felkiáltójel nélkül. Ettől elernyed. Tulajdonképp mindig akkor lazított, amikor ilyen felemás helyzetbe került. Elengedte magát, mert ez arra se volt elég, hogy egy szemernyi öröm kikeljen benne, de neheztelni se tudott miatta, hisz ismerte Mátét, és senki se fenekelte el, hogy mellette legyen. Különben is: maga az a tény, hogy megengedte neki, hogy vele jöjjön — rendkívüli esemény volt. Soha nem beszélt a szüleiről, se a faluról, ahonnan feljött. Nem mintha szégyellte volna, inkább lényegtelen dolognak tartotta, ami a múltban maradt s ami csak kolonc lenne, ha minduntalan előráncigálná. Ez ésszerű lelki berendezésében így volt rendjén.

— Biztosan tartogatsz valami meglepetést.

— Mire gondolsz?

— Hát a faludra, a házatokra, a szüleidre...

— Nem tudtam, hogy szereted a meglepetéseket.

— Attól függ.

— Olyan ez, mint a narkotikum. Gondolom: hogy az ember várja, lesi a meglepetéseket. Én semmit sem várok. Ahhoz különbe kell rendezkednem.

— De információként elmondhatnál egyet-mást.

— Ami nekem újság lesz, az neked is megfelel majd információnak, jó?

Klára elnevette magát. Kisgyerekes okoskodás volt ez Mátétól, amit ő annyira szeretett. Klárának nem voltak előítéletei, de az ilyen nyakatekert magyarázatokban mindig fellelte Máté eredendő misztikusságát. Azt, hogy a kanyargósság megett egy egyszerű gyermek lapul meg. Egy kis parasztyerek.

Ettől megpróbált vidám lenni.

A szekerektől egyre bajosabb volt a régi tempóban hajtani, de ez nem idegesítette Mátét. Megvolt az a jó tulajdonsága, hogy érzelmek nélkül igazított, ha nyilvánvalóan nem volt más, jobb megoldás.

— Alkonyodik — mondta halkán Klára. Inkább úgy, mintha saját magának nyugtázná.

— Itt vagyunk már egy köpésre...

— Várnak bennünket?

— Azt nem merném állítani. Hogy jövök, azt tudják. Az apám legalábbis.

— Az anyád?

— Az anyám nyolc esztendeje halott.

— Bocsáss meg.

— Nem történt semmi. Meg kellett volna már előbb mondanom, de valahogy nem jött be...

„Nem jött be...” Klára nagyot sóhajtott. Azt akarta kérdezni: vajon mindennek „be kell-e jönnie”, hogy az ember beszélhessen róla?

Szinte észrevétlen átfutottak egymás után két községen is.

Amikor az utóbbiból kikanyarodtak, Máté halványan elmosolyodott. Már a csatornahídon voltak, amikor megszólalt:

— Láttad ezt a falut?

— Nem figyeltem rá.

— Pedig ez nem olyan, mint a többi.

— Nagyobb?

— Román község. Ötven évvel ezelőtt alkonyatkor már nem volt ajánlatos még csak a közelében sem lenni.

— Ne akard azt mondani, hogy emberevők voltak.

— Azt nem. De kifosztották és agyonverték a szerencsétlen utasokat.

— Te ötven évvel ezelőtt még nem nagyon mászkáltál erre.

— Nem, de ott felénk ezt mesélték, amikor gyerek voltam. Azt mosolygom.

— És igaz volt?

— Hogy agyonverték az utasokat?

— Hát arról beszéltünk! — csattant fel Klára, de hogy elejét vegye a civakodásnak, idegesen bár, de nevetett hozzá egy rövid futamnyit.

— Én soká hittem is ezt, és ha apám magával vitt a szekéren Becskerekre, hazafelé jövet, ahogy behajtott Tárnokra, akkorra már öreg este volt rendszerint, én, kérlek szépen, az első házaknál a hangosabb kutyaugatásra behugyoztam.

— Te jó isten! — sóhajtott fel Klára, és oldalt kinézett a szomorú vidékre.

— És most azt kérded magadban: honnan ez a trágárság?

— Máté, tőlem aztán lehetsz trágár, káromkodhatsz, meg minden, de ne beszélj mindig *másról!!!*

— Most másról beszéltem?

— Azt kérdeztem: igaz-e, hogy ezek a románok olyan vadak voltak?

— Szamárság.

— Akkor miért beszélsz róla oly nagy előszeretettel?

— Mert én *hittem*. Gyerekeknek mindent be lehet adni. Nekem aztán jól beadták. Az imént, ahogy az a két kék kötényes ember visszafordult az útkereszteződésnél, a sarkon, ahogy a répavillát leemelték a vállukról, kis híján behugyoztam.

Klára ismét oldalt pillantott, nagyot nyelt:

— Csak te engem inzultálj nyugodtan. Majd megszokom.

Máté most hirtelen kikökökkent a beszélgetés medréből. Nagy zökkenő volt ez, és egy ideig azon töprengett: mi is az oka a kellemetlen helyzetnek. Hisz ő csak azt próbálta elmesélni, hogy még most is, a gyermekkori emlékektől ilyen hatalmas idő- és tapasztalatbeli távolságban hogyan működnek a régi reflexek. Ebben nincs semmi trágárság.

— Ebben nincs semmi trágárság... — mondta, ismételte meg gondolatát, de ez se válasznak, se tagadásnak nem volt jó arra, amit Klára az imént mondott.

A gép dolgozott, Máté agya pedig zsibadni kezdett. Borzasztó, hogy bizonyos szuperiorikus helyzetéből hogyan tudott néha rövid pár pillanat alatt szinte a megsemmisüléssel határos mélységbe, jelentéktelenségbe zuhanni. És ez a lány azért maradt meg mellette, mert ismerte, megérezte azt a gyöngeséget, s ehhez kötötte magát. Most ügyetlenül motozott gondolataiban, keresett valamit, amivel egyszerre szerezhetné vissza magabiztos fölényét.

— Ebben, amit elmondtam, az az inzultáció, hogy hugyoznom kell!

— Nem a hólyagodról beszélek! Azzal te engem nem tudsz se felizgatni, se megbotránkoztatni.

— Pedig...

— Azzal üts főbe, hogy nekem a két románról beszélve *külön* megjegyzed: répavilla volt a kezükben.

— Az volt.

— Tőlem akár karikás ostor is lehetett volna. Rendben van: itt a közegebben vagy, de ne akard minden nyavalygós részlettel a tudomra adni, hogy idegen vagyok, hogy ez az út nem nekem való! Eljöttem, és kész. Egész úton azt olvasom le az arcodról, hogy gyűlöled magad, mert engedtéel nekem, hogy most itt ülök és hamarosan belépek abba a házba, ahol születted. Belépek a paraszt múltadba.

Néhány majorsági épület trappolt feljűk az út bal oldalán. Tűtű egyiken se, ablakok helyett hatalmas lyukak. Ahogy közeledtek,

mintha lassan bomlani kezdtek volna a ritka mészfoltokkal térképezett falak.

Máté most ezt nézte, és várta, mikor borul le az a néhány épület. Aztán ismét a lány szavait vette elő: a paraszt múltat. Szamárság. Arra aztán még csak nem is féltékeny. Talán büszke rá, de nem féltékeny. És a ház, amelyben születtem! Erre ismét elmosolyodott.

— Most ne élvezkedj! Veled vagyok, és ne akard megjátszani a közömböst.

— Ó, istenem! Miért darálsz nekem ennyit össze?

— A répavilla satöbbi miatt!

— De az volt!

— Én még a te kék kötényes románjaidat se láttam. Én nem *mást*, hanem téged akarlak látni.

— A répavilla is én vagyok.

— Hogyne!!!

— Ágai végén kis gömböcskék vannak, hogy fel ne szúrják a cukorrépat... Huszonöt éve nem láttam, de eszembe se jutott soha! És képzeld: most egyből eszembe jutott a neve és használatossága. De amikor elmondtam neked, akkor csak a két románra gondoltam, a kucs májukra, a „pektárra”, ami rajtuk volt. Tudod mi a pektár? Báránybőr mellény, ami alá bőven öltözködhetsz. Barna háziposztóból a nadrágjuk, cifra gyapjúhanisnyában a szára, a lábukon meg bocskor. Még a színes bőrdíszítést is láttam ott a pektárjukon. De a répavillát csak egy villanásra láttam, és máris tudtam, hogy huszonöt esztendeje eszembe se jutott. Nagy öblös villák ezek, az ágak között majd tíz centi a távolság. Ha jó a termés és értőn meríted meg a répakupacban, nyolc-tíz kilónyt is magára vesz.

— Kész szakelőadás a répavilláról, hogy kiugorjak a robogó kocsiból!

Klára rágyújtott. Szippantott néhányat, aztán fogta a dobozt, kivett belőle még egy cigarettát, ezt is meggyújtotta, és engeszteléseképp odanyújtotta Máténak.

Hosszú idő után megjegyezte:

— Azt ígérted, egykettő megérkezünk.

— Azt mondtam: itt van egy köpésnyire. Nekem úgy tűnt, hogy közel vagyunk. De most nagyon elhúzódottnak valahogy. Régi, ismert utak, ha nem járod őket, egy idő múlva megnyúlnak.

— Ez a te külön bejáratú filozófiád?

— Most jutott eszembe. Csak úgy . . .

— Azért jutott eszedbe, mert ki kellett magyarázkodnod. Ez az átkozott út nem azért hosszú, mert rég nem jártad, hanem mert én veled vagyok és nyugtatlak.

— Lehet, hogy így van — bölintott rá gyorsan Máté.

— Akkor ne beszéljünk.

Máté már meg is kezdte a hallgatás reá eső részét.

Az jutott eszébe, hogy annak a répavillának van itt más szerepe is.

— Ugye, ott a benzinkútnál voltam a végén?

— Máté, az istenre kérlek, hagyd már abba. Amióta azt a felfordult szekeret láttuk, mintha valami ördög bújt volna beléd. Az ott a te falud?

— Az.

Máté most lelassított, aztán megállította a kocsit. Kiszállt, körülnézett, aztán egy szárkúp mögé ment.

Csak állt ott, és nézte az eget, a végtelen tájat, a kukoricatarlót, mélyen magába szívta a kesernyés, párás levegőt.

Az út felől most a kocsi szirénája szólalt meg, felrebbentette gondolataiból. Körülnézett, zavartan topogott, aztán elnevette magát: a hólyagjával minden rendben van. Nem vizelni jött ő ide, csak egy kicsit egyedül akart lenni a földdel.

A kocsi szirénája ismét idegesen felhangzott.

Máté mosolyogva ment vissza az útra. Nagy körülményesen letisztította cipőjéről a sarat, aztán fázósan bebújt a kocsiba.

A falu közeledett most olyan sebességgel, mint az imént az a néhány majorsági épület.

Máté úgy döntött, hogy mégiscsak elmondja Klárának azt a kis történetet a répavillával kapcsolatban.

— Perlaki sógorom répáját szedtük közösen. A fagyok már nagyban pusztítottak. Apám az utolsó fuvarnál segítő nélkül maradt. A rakpart olyan négy-öt kilométerre volt a répaföldtől. „Na, hozd azt a répavillát, majd te segítesz letérni.” A mázsánál lemérték a szekeret, beírták a levonást, apám erre dühbe gurult, hogy ez a répa tiszta, nincs rajta sár egy szem se! Elég soká tartott a cívakodás, aminek aztán az lett a vége, hogy egy nagy rakás tetejére kellett felhányni a répát. Azt hittem, minden inam, izmom szétszakad, de csak felhánytuk a répát a rakás tetejére. Mi a töltésről hánytuk a répát, ami azt jelenti, hogy a rakpart felől ez még magasabb volt. Legalább hat-hét méter. Akkor, már elhajtottunk az

állástól, halljuk, hogy zuhog valami. A túloldalról a berakodó munkások kiabáltak nagyon. Az történt, hogy a répahegy megcsúszott, és betemetett egy munkást meg egy arra ténfergő gyereket.

Rettenő lázasan dolgoztunk mindnyájan a répavillákkal, mire előtűnt előbb a gyerek mocskos, vértelen arca a répa között, aztán a rakodómunkás lába. Ez a kép: a gyerek vértelen, mocskos arca . . . nem nagyon lehetett megkülönböztetni a répától . . . Meg az ember lába, bocskor nélkül . . . És hogy állandóan attól félttem: a kis, ügyes vasgolyók ellenére felkoncolom valamelyiküket a répavillával. De segíteni is kellett nagyon, hogy kimentjük őket onnan. Na . . . Itt vagyunk. A sarkon kell lefordulni jobbra.

Klára nagyon szomorúan ült, körmeit piszkálgatta. Aztán halkán megszólalt:

— Mi a fenének hagyta, hogy jöjjek?

Belgrádban úgy érezte, nincs az az akadály, amit le ne győzne Mátéért. Ott, ahol nincs se sár, se varjak nincsenek, nincs répavilla. Most érezte életében először, hogy nevetséges. Hogy az a pátosz, amit magában a szenvedélye megtetőzésére ápol, egy nagy hazugság. Az az egész nem más, mint összkomfortos enyelgés. Egy jóképű „javakorabeli”, morc férfit birtokolni, amikor minden mellékkörülmény megvan hozzá. Az „akadályokat” hozzácsinálja, és megvan az izgalmas nőstényharc egy „elveszett” férfiért. Most, hogy azt a felborult szekeret látta, meg a városból alig kilépő Mátét, ahogy a műút peremén egyensúlyoz, hogy bele ne billenjen a nyakig érő sárba, meg aztán azzal a két románnal, ahogy leadta a sztorit, most egyszerre rájött, hogy kilátástalan, keserű kaland ez az egész. Mert van, amikor hetekig alig vált vele néhány mondatot, akkor is száraz, lélektelen dolgokról beszélnek, hogy legyen valami „tömés” a jól, lelkesen végigcsinált szerelmi játékok között, (össze ne koccanjanak!), most pedig egy utcasarkon két kék kötényes román paraszt, meg a kezében a répavilla egyszerre megolvastja nyelvét-lelkét, és ha nem is szenvedéllyel, de átbillen egy másik világba, ahol már nyugodtan lépeget a sáros kukonica földön, és most a méregdrága kocsiját egyenesen nekivezeti a köveztlen sáros útnak!!!

— Az istenért, mit csinálsz?!!!

— Hazahajtom. Talán csak nem hagyom itt a Nagyutcán?

— De hát beleragadunk!

— Egyelőre csak csúszkálunk. Később majd felhajtok a járdára. Ha két kereke szilárd talajt talál, nincs baj velem!

A kocsni nagyokat nyögve csúszkált az ázott utca kellős közepén. Aztán oldalra hajtott, oda, ahol nyáron gyepes volt. Itt valamivel könnyebben jutott előre.

Máté arca nyugodt volt. Tudatában volt, hogy a masina nem érez, és úgy dolgozik, ahogy az ember irányítja, így hát ő sem érzett.

Klára csak most figyelt fel a föld, a sár színére. Szurokfekete volt.

Ettől megijedt.

Máté óvatosabban hajtott, mert a traktorok is keresték itt már a keményebb, jobb utat, és bizony felszántották jobbról-balról egyaránt az utcát.

A kocsni most farolni kezdett, aztán vinnyogva jelezte, hogy a kerék beleült a sárba.

Máté az üresbe dobta a sebességváltót, és Klára felé nyújtotta jobb kezét:

— Na, itt egy kicsit ácsorgunk... Kérek egy cigarettát...

Klára, mint a serény diák, sietve nyújtotta felé a dobozt, aztán meggondolta magát, és ő gyújtott egyszerre két cigarettát is. Az egyiket Máté szájába dugta:

— Messze vagyunk még?

— Jó ötszáz méterre.

— Itt alszunk?

— Ne darálj már megint! Hadd szívjam el nyugton, jó?

Csúnya, mindent elszürkítő este lett.

Klára szívesen sírt volna egy sort, attól könnyebb lett volna a lelke. De nem mert. Az imént, csak alig nyolc-tíz perccel ezelőtt még látta — olyan ijesztően fekete volt a föld. Legalább annyira meglepte ez, mint amikor először, még álmos, égő szemmel a vonatablakból megpillantotta a tengert. Az giccsesen tintakék volt, ez komoly, fekete. És ahogy rendezkedett magában, egyszerre leírhatatlan vágyat érzett, hogy azt a furcsa embert, akiben egy kicsit betegesen szerette azt, hogy annyival idősebb nála, megölelje.

A hideg, nyirkos levegő egyszerre fogta körül: Máté nem volt mellette, a kocsiajtó túloldalt tárva-nyitva.

Kiáltani akart, de Máté hangját hallotta valahonnan a távolból. Nem értette, mit beszél, de hallotta, hogy egyszerre többen is kiabálnak válaszként neki.

Átnyúlt az üres ülésen, és berántotta az ajtót.

A motor még mindig működött.

Erősebbre kapcsolta a fűtést, és egy könnycseppel a szeme sarkában elszenderült.

Arra ébredt, hogy a kocsi úszik. Máté ott ült mellette sárosan és elégedetten. A szélvédő csupa maszat volt, de látta a két ázott lónak a farát.

„Ez örült, esküszöm! Örült!” Klára ezt ismételte magában, hogy dühét és kétségbeesését valahogy egyvonalban tartsa és el ne bögje magát a szegyéntől és a feneketlen sár gondolatától.

Nagy, vörös téglával kövezett udvaron álltak. Tiszta, nagy udvar. Az eső mosta a vörös téglákat, mosta a lovak patája után maradt sársebeket. A kocsi lámpái fényében egy drótkerítés, mögötte valahol távol ludak fehérlettek. A kerítésre egy kutya ugrott, és boldogan csaholt.

— Megérkeztünk.

— Nagyon fáradt vagyok. És... fázom.

— Tessék! — Máté kinyitotta az ajtót, előszedte a kis fekete bőrdöngőt, meg Klára takaros neszesszerjét, a felöltőt, meg a lány vöröskockás kabóját.

— Senki se vár bennünket... Vagy nincsenek itthon?

— Apám nyilván megint kódorog, csak hogy... Na, tessék, fáradj be.

A tornácajtót nagy mozdulattal nyitotta ki a lány előtt. Az agya ismét zsibbadni kezdett. „Csak most észre ne vegye!!!”

A lány ott állt a tornácon, aztán beirányította az üvegezett verandába. Felcsapta a villanyt, körülnézett, és mélyet lélegzett.

— Marha állat vagyok... — motyogta, és jobbra irányította a lányt. Mint valami pajzsot tolt maga előtt egész a „lenti házig”. Ez is része volt az épületnek, de valamikor főleg itt éltek, laktak nagyszülei. Amikor éltek még, és az öreges topogásuk is annyi örömet jelentett a számára, mint ma már semi.

— Kérlek, ne toloncolj, nem látok semmit!!! — kiáltott fel Klára végső kétségbeesésében. Ő is érezte, hogy Máté mögötte most tulajdonképpen megbújik, és ez bántotta, hisz nemcsak hogy a házban, de a vidéknek ezen a részén is először jár.

Ebben a pillanatban kinyílt az egyik ajtó, és a benti erős fény miatt csak árnyképében megjelent egy nőszemély. Hangosan, mint ha a jövevények siketek lennének, jó estét kívánt, és invitálta őket befelé, közben ő kicsit félreállt, hogy utat adjon.

Ott álltak a konyha közepén. Az asszony kezét nyújtott nekik,

és elnézést kért, hogy nem fogadta őket az udvaron, de rengeteg dolga van idebent.

Máté körülnézett, de óvatosan, hogy ne látsszon a határtalan kíváncsiság: mi is változott itt azóta, hogy utoljára itt járt?

Az asszony, olyan fiatalos ötven körüli, aki magát Verka néni-nek mutatta be, észrevette az óvatos szemlélődést, és máris rákapcsolt:

— Nézze, nekem igazán szent minden, amit ebben a házban a megboldogult édesanyja csinált, hagyott, de hát azért meszelni, tisztán tartani, meg fel is kell újítani ezt-azt... Ez a maga felesége, Máté?

— Hát... olyasvalaki...

Klára elvörösödött, és kifakadt:

— Nem olyasvalaki! Hogy mondhatasz ilyet!!!

Máté hiába vizsgálódott, most már egész nyíltan és kihívóan, az anyját itt semmiben nem találta. Kiirtották!

Fogta magát, sarkon fordult, és elhagyta a konyhát. Távozóban még hallotta, hogy Verka néni szélesen körüludvarolja Klárát, és feketét ígér neki.

Nem akarta mondani, értelme se volt nagyon, hogy a tornácot meg a verandát nemrég üvegeztethették, hogy az udvarról sok minden hiányzik, de leginkább az a fenyő...

Állt ott a „lenti ház” verandájának ablakánál, és nézte a sötét udvart. Láta a csillogó szempárt ott egész közel: a kutyát se ismerte, de a kutya valami „örökség útján” tudja, hogy ő ide tartozik.

Ez, persze, marhaság! Ő egyáltalán nem tartozik már ide. Ha úgy lenne, akkor apja most idehaza lenne és melegen nézne a szemébe, forralt bort hozna szegfűszeggel meg egy kis borssal...

Állt ott Máté az ablaknál, és nézte a párhuzamosan ide-oda sétáló szempárt ott a sötét udvaron. Azon töprengett most, hogy van az, hogy ez a kutya, ez a nem is kicsi és a vontatókra oly nagyon acsarkodó eb *NEKI* örül!!! Nyolc esztendeje, amikor anyja temetésén itt járt, ez még meg se született. Fiatal kutya ez, legalábbis úgy tűnt neki a kocsii reflektorfényében.

Odabent az asszonyok nevettek valamin, az udvarról pedig a kutya hívó szűkülése hallatszott.

Egy zsák dara volt ott a közelében, arra ült le, kezében még mindig a kocsiból kiemelt holmi, kivéve Klára kabátját.

A nyirkos hideg átjárta. Megrázkódott, de valahogy jól esett neki most ez a kegyetlen környezet. Megfelelt a bensőnek.

Talán negyedórányit ült a darás zsákon, aztán felállt, és megindult a „fenti ház” szobáinál „tiszteletét tenni”. Egyet kivéve, a többi szoba valóban érintetlen maradt. Abban az egyben számára teljesen felismerhetetlen emberek, gyerekek, öregek kicsi és nagyított fényképei voltak. Egyik-másikon régi montenegrói díszruha, karddal meg mordállyal. Itt azonban nem időzött sokat: iparkodott az ő valamikori szobájába. Ez tulajdonképpen nem is volt az ő szobája, de szép emléké nagyanyja ide gyűjtötte be azokat a tárgyakat, amelyeket ő használt, vagy amelyek őt szolgálták.

Már matuzsálemi kort ért meg ez a nagyanyja, akiről később, egész véletlenül megtudták, hogy román eredetű volt, de még akkor is ragaszkodott az eldobásra szánt dolgaihoz. Talán három-négy nyarat töltött ebben a szobában, de itt volt egész gyermek-kora.

Ahogy óvatosan lépegetett át a szobákon, úgyvalahogy érezte magát, mint az autóban, amikor a Tárnoktól hazáig tartó út szorosára nyúlt.

Később sokáig törte a fejét a dolgon, de sohase tudta teljes egészében felfogni, hogy került Klára egyszerre mellé.

Mikor csatlakozott hozzá?

És milyen észrevétlenül.

Akár egy szellem.

Nem szólt egy szót se, csak lépegetett mellette. Alig lélegzett, ami azt jelentette, hogy nem futott utána. Lassan, csendben lépegetett, és — ezt később vette észre — cipőjét kezében tartotta. (Sokszor eszébe jutott ez a jelenet, meg is fogadta, hogy az első adódó alkalomkor leszidja miatta Klárát a sárga földig, de sohasem került rá sor. Talán, mert valóban lényegtelen dolog volt.)

Amikor belépett a szobájába, kellemes meleg fogadta. Itt valóban minden a helyén volt, még a szoba szaga is a régi! Nem az ő szaga, hanem a falaké. Nem az ő holmijának a szaga, inkább a már nagyon idős, agg nagyanyja holmijáé.

Klára ott állt az ajtóban, és nézte, hogyan jár körül Máté a kis, alig négyszer négyes szobában, hogyan szimatol és hogyan hevededik le az egyetlen ágyra, nagy sóhajtással, közben a bőrdönt, neszesszert meg a felöltőjét szorosán tartja szétvetett kezében.

Klára becsukta maga mögött az ajtót, és sokáig nem mert szólani.

— Ezt akartad látni?

Klára fanyalogva körülnézett, szerette volna, ha mást kérdez tőle, de nem volt kiút:

— A te gyerekoszobád?

Máté felült, a koffert, neszesszert és a felöltőjét egymás mellé lerakta az asztalra, aztán felállt, és szigorúan Klára szemébe nézett:

— Ne légy ízetlen!

— Te jó isten! Mit mondtam már megint?

— Százszor elmondtam, hogy én tanyán születtem, hogy nekem sohase volt gyerekoszobám. Ez itt apai nagyszüleim háza. Ez az átkozott Halász-ház.

— Jó, jó! Vedd úgy, hogy csak egyszerűen BESZÉLNI akartam valamiről. A falon lévő temérdek képet meg szabad nézni?

— Parancsolj!

Máté levetette cipőjét, a kofferből egy pár magasszárú, filcbéléssel ellátott cipőt vett elő, azt vette fel. Aztán kirámolt mindent a bőröndből. A Philips borotvakészüléket azonban visszadobta a kofferbe.

— De hisz... van csatlakozó!

— Nem fogok borotválkozni. Hadd pihenjen az arcbőröm egy-pár napot.

Klára felszisszent.

— Másként is megmondhattad volna! Tudok tartózkodni!

— Egyáltalán nem kell megtartóztatni magadat. Én egyszerűen csak nem borotválkozom.

— Hát hogy képzeled? — Akkor odalépett Mátéhoz és simogatni kezdte az arcát. Elmosolyodott, aztán megcsókolta. — Bocssás meg. Egy kicsit minden furcsa. És ez a te Verka nénid, amíg a kávé készítette — ilya meg a piszkos szirupját máskor egyedül —, azt kezdi nekem döngicsélni, hogy a apád rettenetesen zabos rád. Hogy látni se akar. Hogy nagy szégyen vagy a számára, meg ilyeneket...

— És miért nem küldted az anyja valagába?

Klára mondani akart valamit, de Máté közbevetése torkára forrasztotta a szót. Csak hápogott, krákogott, aztán idegesen kotorászott a táskájában. Rágyújtott, és cigarettás jobb kezének mutató és nagyujjával zavartan simogatni kezdte homlokát. A helyzet, amibe belepottyant, már azt a lehetőséget is megvonja tőle, hogy elbőgje magát, ha nem talál kiutat.

— Jól belepottyantam!

Máté egy régi dubrovnikai képeslapot nézegetett: ő küldte érett-

ségiző korában és nagyon fennkölt állapotban. Kész férfinak érezte magát, csak a szűzessége volt még meg.

— Ebbe a ganéba?

— Máté, kérlek, kímélj egy kicsit, a te...

— Már nem tudtam, mit kezdjek veled. Éjjel-nappal nyomtad a dumát, hogy szeretnél eljönni velem, egyszer az EREDÉSEMHEZ. Hát itt vagy! Az ember eredése!!! Ó istenem! Hát hogy lehetsz ilyen romantikus számár, hogy az ilyen agyrémekben higgy! Az ember eredése! Lehet, hogy amikor így kimondod, van benne valami költői, valami fennkölt! De önmagában véve... egy bűdös, nagy, sötét lyuk! Egy árok, egy ingovány! Olyannyira gyűlölöm az EREDÉSEMET, hogy már nyolc esztendeje önmagammat se tűröm. Hát belőlem ne legyen *eredése* senkinek! Nézd!!! — Egy húsz-szor harmincas, utólag nagyított és színes tussal átmázolt fényképet vett le a falról. — Ezt nézd!!! Ez a tompa fejű majom én vagyok. Tizenkét éves voltam, amikor a sarki Sajtinácnál hegedülni tanultam és a kölcsönhegedűvel lefényképezkedtem. LOPTAM hozzá a pénzt! Ekkora kicsi kép volt, de nagyanyám a tudtom nélkül előkotorta, és felnagyította. Ez vagyok én! A kis, szaros tolvaj! Az életemben mindig mindent megtettem volna, csak hogy a képességeimről valami bizonyítványt hagyhassak későbbre! Loptam, csak hogy egy álbizonyítványt, hamis bizonyítékot biztosítsak önmagamról. Bárki a hóna alá kaphat egy hegedűt és belebámulhat nagy, könnyes szemmel a lyukba, ahonnan a madárka kiröppen: az már biztos, fel nem fedezett hegedűvirtuóz! Hát én az voltam. Hegedűvirtuóz a javából. És ha most az apám itt megjátssza az erkölcsös jóistent, akkor se tesz semmi mást, mint hogy kihangsúlyozza, mekkora jelentősége van a számára a legfiatalabb fiának. És ugyan miért neheztel rám?

— Menj, és kérdezd azt a Verka nevű nőszemélyt!

— Azért csak megmondhatod?

Klárának megint bőghetnékje volt, és épp mondani akart valami nagy gorombaságot, amikor valahonnan ajtók nyitódása hallatszott.

Akkor valaki kopogott a Máté szobájának ajtaján is.

— Tessék!

Kis csend. Valaki odakint most szedi össze a szavakat, hogy beszéljon.

— A vacsora... majd ha... izé...

Ismét csend. Máté odalép az ajtóhoz és egyetlen mozdulattal feltépi. Verka áll ott, és arca piros, tekintete a földön.

— Na mondja már!

— A Károly is jön. A bátyja. Akkor együtt vacsoráz... szóval együtt lesz a vacsora.

— Károly üzent?

— Nem most. Még tegnap reggel. Csakhogy én elfelejtettem. Nekem, tudja, sietni kell, mert már jócskán este van...

— Na és?

— Tudja, hogy van falun. Sokat mesélnek. A falu szeme mindent lát.

— És mit nem kell, hogy lászon?

— Én elkészítem a vacsorát, aztán hazamegyek.

— Hát nem él az apámmal?

— Nem lakok itt. A falu összevissza beszél. Nekem az nem kell. Én csak mosok meg főzök rá... Nagyon elanyátlanodott. Meg a jószágot is ellátom... Jaj, kihűl a szoba, pedig már két napja tüzelek itt, hogy barátságosabb legyen.

— Az apám fúj valamiért, mi? Na, most *nekem* adja le ezt!

Verka néni már csukta be az ajtót, hogy ki ne hűljön a szoba, és úgy tett, mintha nem is hallotta volna a kérdést. Máté erősen megragadta a kilincset, mire az asszony megszeppent:

— Hát a Csordás gyerek miatt. A kendergyár miatt. Ezt maga jobban tudja, mint én... Már megbocsát, de nekem mennem kell, a vacsorát készítem... — Ezzel mégiscsak behúzta maga után az ajtót, és elveszett a szobák, ajtók mögött.

— Láttad? Hallottad?

Klára vállat vont, mást mit tehetett volna. Az imént ilyesvalamit döngicsélt neki is ott a konyhában, ott se értett belőle mást, mint hogy nem éppen kedves vendégek.